

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.9, november 2016

Indledningen er redigeret af Steen Tullberg og Kirsten Vad

Tilsyn ved cand.mag. Peter Springborg

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Sigerstæd”

ved Ida Marie Klahn

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Baggrund
- 3 “Sigerstæd”: Saxo og Krantz i ny kontekst
- 4 Sammenfatning
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

Digtet “Sigerstæd. (Af Axels Drape.)” udkom i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 6. november 1824 og var et brudstykke af et mindedigt om biskop Absalon, som Grundtvig planlagde at skrive (Nielsen 1962, s. 33). Mindedigtet blev dog aldrig færdiggjort. “Sigerstæd” var inspireret af B.S. Ingemanns episke digt *Waldemar den Store og hans Mænd*, som udkom i juni 1824, og som Grundtvig overvejende beundrede (Rønning 1911, s. 51). Af et rimbrev fra Grundtvig til Ingemann den 3. juli 1824 fremgik det ganske vist, at Grundtvig ikke var begejstret for Ingemanns behandling af Saxo, men i et efterfølgende brev, den 9. juli 1824, fremhævede han sin beundring for Ingemanns evne til at bringe de historiske skikkelser til live: “For Danmarks Skyld, gør i Guds Navn mange af hendes Børn levende, som Valdemar, Absalon, [...] kort sagt som alle i det velsignede Kvad, undtagen Saxo!” (Grundtvig og Ingemann 1882, s. 19 f.).

2 Baggrund

I “Sigerstæd” inddrager Grundtvig brudstykker fra sagnet om Hagbard og Signe, hvis

tidligste samlede version findes i Saxos *Gesta Danorum*, 7. bog, 7,1-9,1. Hagbard er en norsk kongesøn, der, som hævn for drabet på sine to brødre, dræber den danske kong Sigers sønner Alf og Alger. På samme tid har han et hemmeligt kærlighedsforhold til deres søster Signe. Da han opdages i hendes seng, bliver han hængt af kong Sigers folk. Signe sætter ild til sit jomfrubur og hænger sig sammen med sine tjenestepiger. Efterfølgende kommer Hagbards bror Hake til Sigersted for at tage hævn over kong Sigers slægt. I det store slag mellem danskere og nordmænd ved Sigersted bliver Siger og hans søn Sigvald dræbt. Til sidst nedkæmpes nordmændene dog ved skånsk hjælp.

Handlingen udspiller sig ifølge Saxo ved den midtsjællandske landsby Sigersted, vest for Ringsted. Saxo beskriver, hvordan man i landskabet deromkring kan finde spor efter Sigers kongsgård og efter slaget ved Sigersted. (Saxo Grammaticus 2005, bind 1, s. 477).

Grundtvig har været bekendt med sagnstoffet om Hagbard og Signe fra sin ungdomstid. I hans bogfortegnelse for 1805 findes Anders Sørensen Vedels oversættelse af Saxos *Gesta Danorum*, *Den Danske Krønike som Saxo Grammaticus screff, halffierde hundrede Aar forleden* (1575). Desuden vides det, at han har læst og benyttet Stephanius' kommenterede, latinske version af Saxos Danmarkshistorie, *Saxonis Grammatici Historiæ Danicæ* fra 1644-1645 (jf. Lundgreen-Nielsen 2008, s. 59 f.).

I 1815 udkom Oehlenschlägers romantiske tragedie *Hagbarth og Signe*. Samme år forsøgte Grundtvig sig med en nyoversættelse af udvalgte dele af Snorre Sturlusons og Saxos krøniker: *Prøver af Snorros og Saxos Krøniker*, hvor sagnstoffet om Hagbard (hos Grundtvig: Habor) og Signe behandles i kapitlet "Om den Gullandske Kongelinie i Danmark". Fra 1818-1823 udsendte Grundtvig en samlet oversættelse af *Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus* i tre bind. Det er denne oversættelse, Grundtvig henviser til i noterne i "Sigerstæd".

3 "Sigerstæd": Saxo og Krantz i ny kontekst

"Sigerstæd" er opbygget som en rammefortælling. De første fire strofer skildrer "Hr. Axel" (den senere biskop Absalon) på et natligt ridt efter blodgildet i Roskilde den 9. august 1157. Han er på vej til Hvideslægtens gård i Fjenneslev, hvor han håber at finde sin ven og fostbroder Valdemar, som med nød og næppe er undsluppet kong Svends mordforsøg. Undervejs gør Absalon holdt i landsbyen Sigersted for at lade sin hest hvile. Her har han en vision ("da seer han Syn, / Der lege som Drømme, og slaae som Lyn!" (str. 4)), som er forbundet med stedets historie.

En bonde er ved pløjningen af sin mark ved Sigersted stødt på en sortbrændt bjælke (str. 5), der opfattes som en rest af Sigers kongsgård, mere præcist kongedatteren Signes nedbrændte jomfrubur. Dette stemmer overens med skildringen hos Saxo: "ikke langt fra Sigers by [kan man] se en vold der hæver sig en smule over jordsmonnet og med sine forhøjninger gengiver et aftryk af en gammel hustomt. Der var også engang en der fortalte Absalon at han havde set en stolpe der var fundet dér på stedet, og som en bonde havde ramt mens han pløjede" (Saxo Grammaticus 2005, bind 1, s. 477). Signe går igen hver nat (str. 7-8), ledsaget af en 'Lue' på himlen: et

genskær af den brand, hun omkom i (str. 9-10). Her tager Grundtvig udgangspunkt i den tyske historiker Albert Krantz' (el. Krantzius') krønike om de nordiske kongedømmer, *Chronica regnorum Aquilonarium* (1546), hvor Krantz gengiver Saxos fortælling om Hagbard og Signe. Citatet, som indleder "Sigerstæd", er én af Krantz' tilføjelser til Saxos version. Det findes i "Svetiae Liber Primus" og lyder på dansk: "Man fortæller, at pigen længe efter sin død har siddet synlig ved ilden om natten og redt sit hår, og at dette syn har varet ved indtil i dag." (Albert Krantz 1546, kapitel 46, s. 417; overs. GV).

I et tilbageblik skildres Signes kærlighedsmøde med den norske kriger og kongesøn Habor (Saxo Grammaticus 2005, bind 1, s. 469-73). Ligheden med Saxos fremstilling ophæves dog, da hendes kærlighedskvad forvandles til et kvad om Danmarks styrke som krigsførende nation (str. 15). Som den danske histories skjald eller digterens talerør synger Signe nu om en Skjoldungeslægt, som er truet af nederlag og forfald (str. 16-19). Hun skildrer blandt andet i strofe 18, hvordan den norske Hake havde held med at overrumple og dræbe kong Siger: "Thi Vikinger gjorde med Skoven Pagt, / Og fik saa med Skioldunge-Stammen Magt" (Saxo Grammaticus 2005, bind 1, s. 477). Dette motiv kendes også fra Shakespeares *Macbeth* (5. akt, 5. scene): "Fear not, till Birnam wood / Do come to Dunsinane". I stroferne 20-25 inddrages personer fra Sigerslægtens saga i en skildring af en gammel, kraftløs Skioldunge-Stamme, der med ligegyldighed går sin undergang i møde. Kongesønnen Sigvald, der hos Saxo er en ung mand, er her en slumrende olding (str. 20). Den blinde rådgiver Bilvis sidder sammensunken i sorg: "Hjertet vil briste nu bradt i Kval, / Ei har det Meer at forlise" (str. 22).

Den mørke scene følges imidlertid af en opvåkningsscene (str. 25). Sigvald griber luren og blæser til kamp. Blæseinstrumentet fra bronzealderen vækker danskerne, der husker fortidens storhed og kaster sig ud i kamp med fornyet mod ("Alle rinder det sært i Hu: / Bjarke-Maal sjunge de Døde, / Kvinder og Mænd de kappes nu, / Kappes om Æren at bløde" (str. 30)). Den efterfølgende slagscene (str. 30-34 og str. 39) stemmer overens med Saxos skildring af slaget ved Sigersted (Saxo Grammaticus 2005, bind 1, s. 481). Både danske mænd og danske kvinder går i krig (str. 30). Kongesønnen Sigvald kæmper mod den norske kriger Hake den Stolte (hos Grundtvig: Hakon) i to døgn og dør en heltedød (str. 34). Til sidst kommer Borkars skånske krigere danskerne til hjælp og får endegyldigt nedkæmpet den norske fjende (str. 39).

Grundtvigs digt afrundes med et genvakt håb for den danske nation: Sigersteds børn stimler sammen og priser Sigers barnebarn og arving, Dronning Gyrithe. Bilvis røres derved og glædes igen: "Dannemark! hvisker den Ædling graa, / End har du Meer at forlise" (str. 37). Genfødselsbillederne i strofe 40 rummer den fremtidsforventning, som også digtets rammefortælling afsluttes med: "Hr. Axel han stander i Signes Vang / Han drømmer om kommende Dage" (str. 41). Den kommende biskop i Roskilde rider efter sit hvil i Sigersted styrket videre til Fjenneslev og slutter sig til sin fostbroder, den kommende kong Valdemar 1. den Store.

4 Sammenfatning

Grundtvig sammenstykker i "Sigerstæd" brudstykker af Saxos *Gesta Danorum* og Albert Krantz' *Chronica regnorum Aquilonarium* i en vision om en dansk nation, der kan overvinde sine nederlag ved at erindre og genopvække fortidens storhed. "Sigerstæd" afspejler det håb, som Grundtvig udtrykte ved afslutningen af arbejdet med Saxo- og Snorre-oversættelserne i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 63, den 9. august 1823. Her skriver han: "begeistres kan kun et Folk paa Nye, naar der i dets Historie svæver en Helte-Aand over Fæderne-Landet, og Det da, i Kiærlighed til dens Bedrifter, gribes igien og besjæles af den. Og hvem tør nu vel nægte, at saadanne Helte-Aander, i de gamle Krøniker, i Sagn og Viser, svæve over Norden" (Grundtvig 1823, sp. 997). Med sine oversættelser håber Grundtvig således at bidrage til, "at Norden kan vaagne og virke paa Nye i Fædrenes Aand" (Grundtvig 1823, sp. 998).

5 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1823) "Saxo og Snorro" i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 63, 9. august, sp. 993-1000. København.
- Grundtvig, N.F.S. & B.S. Ingemann (1882) *Grundtvig og Ingemann. Brevvexling 1821-1859*, udg. Svend Grundtvig. København.
- Krantz, Albert (1546) *Chronica regnorum Aquilonarium Daniæ Suetiæ Norvagiæ*. Hamborg.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (2008) "N. F. S. Grundtvig: Rim-Brev til Nordiske Paarørende, 1832. Tekstkritisk og kommenteret udgave" i *Grundtvig-Studier*, årg. 59, s. 53-117. København.
- Nielsen, Jens A. (1962) "Grundtvig og Gisselfeld. Hans forhold til sin velynder grev C.C.S. Danneskiold-Samsøe II" i *Grundtvig-Studier*, årg. 15, s. 7-52. København.
- Rønning, Frederik (1911) *N. F. S. Grundtvig. Et Bidrag til Skildring af dansk Åndsliv i det 19. Århundrede 1-4*, bind 3:1. København.
- Saxo Grammaticus (2005) *Gesta Danorum. Danmarkshistorien*, overs. Peter Zeeberg, bind 1-2. København.
- Shakespeare, William (1623) *The Tragedy of Macbeth*. London.